

Open Pastoraat 9 april 2017

Palmzondag – gelezen: Psalm 122 – Jesaja 1,21-28 – Lukas 19,28-47

Toespraak Franck Ploum

1.

Het feest van Pesach is nabij, feest van uittocht en bevrijding. Niet zomaar bevrijding, in het algemeen, maar bevrijding uit het slavenhuis, uit een leven van harde dienst onder een hardvochtig imperiaal regime. Dat feest wordt jaarlijks gevierd en dan trekken drommen pelgrims naar Jeruzalem, die de straten en stegen van de stad bevolken. Reden voor de Romeinse autoriteiten om extra alert te zijn. Mensenmassa's kunnen op drift raken, dan is er geen houden meer aan en wordt het tempelplein een plein van Hemelse Vrede, een Tahirplein. Een volksoproer tijdens de dagen van Pesach, als de roep om vrijheid klinkt, daar zijn de Romeinen uiterst beducht voor.

De opperste gezagsdrager namens Rome in Judea, gouverneur Pontius Pilatus, resideerde niet in Jeruzalem, maar in het keizerlijk buitenverblijf aan zee. Als Pesach naderde, trok hij naar de hoofdstad, met troepen soldaten in zijn gevolg, om de in Jeruzalem gelegeerde garnizoenen te versterken en zo mogelijke onlusten in de kiem te smoren. Dat was de jaarlijkse 'intocht in Jeruzalem'. De schrijver van het Lukasevangelie moet hiervan op de hoogte zijn geweest. Wat doet hij, wat verzint hij? Een tweede intocht, die van Jezus en zijn leerlingen. En zo togen twee processies naar Jeruzalem. Vanuit het oosten reed Jezus op een ezel de Berg van de Olijven af, toegejuicht door zijn volgelingen. Hij was afkomstig uit een boerendorp, Nazareth in het noordelijk gelegen Galilea, en de meesten van zijn volgelingen waren boeren en vissers. Aan de andere kant van de stad, vanuit het westen, reed Pontius Pilatus, niet op een ezel maar op een paard, Jeruzalem binnen aan het hoofd van een colonne keizerlijke cavalerie en soldaten. De processie van Jezus proclameerde het koninkrijk van God; die van Pilatus demonstreerde de macht van het imperium. De twee processies belichamen het centrale conflict van die week tot aan Pesach, die leidde tot de kruisiging van Jezus.

2.

De intocht van Jezus is een anti-intocht, de binnenkomst van een tegenbeweging, een 'politieke demonstratie'. De betekenis van die demonstratie is zonneklaar, het aanbreken van een andere tijd, de komst van *de gezegende die komt in de naam van de Heer*. Hoe anders dan de keizer van Rome en diens zaakwaarnemer Pontius Pilatus. Deze koning is een rechtvaardige, een bevrijder, geen onderwerper van mensen, een vernederde is hij, door grootmachten neergebogen. En wat dan volgt, bij monde van JHWH, de God die bevrijdt:

*Ik haal mijn troost weg bij mijn benauwers
Ik zal doen terugkeren je richters
En daarna zal r tot jou geroepen worden:
'stad van gerechtigheid – vestiging betrouwbaar!'* Jesaja 1

Geen vernietigingswapens meer, geen soldaten op paarden, uit het Joodse land en uit Jeruzalem zal de oorlog worden uitgebannen, alles wat kapot is gemaakt, wordt hersteld.

*Vrede zal er zijn binnen haar muren,
daar staat de stoel van het Recht,
daar staat de Tafel der Armen.* Psalm 122

Die koning van de vrede komt, 'rijdend op een ezel, op een veulen, het jong van een ezelin'. Zo ook Jezus. Hij komt niet hoog te paard, zoals koningen en keizers, maar zittend op een ezelsveulen. Alsof de Nederlandse regering de Boeing inruilt voor een propellervliegtuig. Trump als Paus Franciscus in z'n Renault 5 aan komt rijden. Maar het kan zijn leerlingen niets schelen, de boodschap daar gaat het om: vrede over Jeruzalem, vrede over de onderdrukte bevolking, vrede omwille van onze kinderen. Hij wordt toegezongen, de koning van de vrede op zijn ezel, met woorden uit Psalm 118: *Gezegend Hij die komt, de Koning*.

3.

Eenmaal in Jeruzalem gaat Jezus naar het heiligdom. Niet om te bidden, maar om er een politieke daad te stellen. Waarom doet hij dat, de tafels omvergooien van de geldwisselaars en de stoelen van de duivenverkopers? Omdat de Romeinse bezettingsmacht zich er meester van had gemaakt. De Romeinen benoemden de hogepriester en hij en de overige priesters collaboreerden met de Romeinen. Daar hadden ze veel baat bij, politiek én financieel - en het ene ondersteunde het andere. Bezetting en collaboratie vormen een onlosmakelijke twee-eenheid, weten we uit onze eigen geschiedenis van 1940-1945. Hier komt Jezus tegen in het geweer en hiermee bezegelt hij zijn eigen lot. Het Heilige een roversrol? De heiligdomsoversten (de hogepriesters) en de Schriftgeleerden van de Hogepriesters hoorden dat en zochten naar een gelegenheid om hem om te brengen.

De kaarten zijn geschud. Het oordeel is geveld. Van nu af bevinden Jezus en de hogepriesters zich op ramkoers. Rome is de lachende derde. Hier wordt dus heel helder wie er verantwoordelijk zijn voor de dood van Jezus: de Romeinen en de met Rome collaborerende priesterkaste. Niet het Joodse volk. Zij riepen Jezus toe: Gezegend Jij, koning van de vrede. In hem zagen ze nieuwe toekomst voor stad, land en zichzelf. En dat maakte Jezus tot een gevaar voor de gevestigde macht. Wie weet, zou hij een opstand ontketenen, in de dagen van het feest der bevrijding.

4.

Jezus trekt Jeruzalem binnen op een ezel. Hij kiest als 'gevierde koning' niet de aanval, het gewapende conflict. Terreur klein en groot ontwricht het samenleven tussen mensen, groepen, volken en landen. Zo zal het in de nieuwe stad van vrede niet gaan. Gewapende verzet brengt geen duurzame vrede. De pijn van wat mensen elkaar aandoen, elkaar schuldig zijn, moet niet overwonnen worden door wraak, oog om oog, tand om tand. Dat is een vicieuze en ontwrichtende cirkel waar je nooit uitkomt en die van kwaad tot erger wordt omdat ze alleen maar zal leiden tot vergeldingsacties op vergeldingsacties.

Wonderlijk dat je ten diepste geraakt wordt door een vader met twee door gifgas gedode baby's op de arm en dat je vervolgens denkt: ik ga er als vergelding kruisracketten op afvuren. En natuurlijk het is niet eenvoudig, de oplossing ligt niet voor het oprapen, elke keuze heeft z'n voor en tegen, maar alle vergelding en militair geweld van coalities jegens gruwelijke dictators heeft nog nooit en ook nu niets opgeleverd: behalve haat en nog meer haat, behalve miljoenen vluchtelingen.

Wil de messiaanse gemeente, willen wij, voorteken zijn van een nieuwe en andere wereld, dan zal die cirkel radicaal moeten doorbreken en daarom wordt de volgelingen van de Messiaanse beweging een ander uiterste van de dagelijkse werkelijkheid voorgehouden: De vergelding inruilen voor kwetsbaarheid, de paarden op stal laten en te voet of per ezel, in de gestalte van een dienstknecht je opponent tegemoet treden. In de hoop dat dit nieuwe perspectieven biedt en nieuwe levenskansen mogelijk maakt. Daarom moet Jezus Jeruzalem binnentrekken, het gesprek komt namelijk niet op gang door vanuit de periferie te blijven roepen en schelden, maar door de confrontatie aan te gaan met het machtscentrum, het hart van de politieke en religieuze onderdrukking.

Er zijn er die dat teken verstonden, zegt het verhaal. Zij riepen hosanna en hulde. Uiteindelijk bleek het 'verstaan' van de meesten gevoed door de hoop dat er een einde zou komen aan het systeem van onderdrukking, maar het 'verstaan' daarvan ging niet zo ver dat men los kwam van de gedachte dat dit langs een andere weg bewerkstelligd moest worden, dan via geweld, een coupe of door het vervangen van de keizer door een koning. De hoop van het 'Gezegend - hosanna' en de teleurstelling van het 'kruisig hem' liggen heel dicht bij elkaar. Zo is deze palmzondag de opmaat voor wat er deze week gevierd, herdacht en geleefd wordt.

Franck Ploum